

Preek over Spreuken 18:10

- Schildwolde, 31 december 2016
- Kees van Dusseldorp
- oudjaarsdienst

Liturgie:

votum en groet

Ps.91:1,5

gebed

lezen: Spr.18:9-14

Hand.4:1-12

Opw.672

preek: Spr.18:10

Ps.61:1,2,3

in memoriam (staan)

stilte

Ld.397:1,2,3

gebed

collecte

Gz.143:1,2

zegen

Gemeente van Christus,

** schuilplaats gezocht

#1

Bij de voorbereiding van de preek kwam ik een mooie plaat tegen bij deze tekst. Eigenlijk vond ik het een heel mooie uitbeelding van de tekst. Een stevige toren. De foto straalt veiligheid en rust uit.

#2

Ik kwam ook deze foto tegen. Op zich is de toren minder aantrekkelijk. Maar de uitstraling van deze plaat heeft iets, wat ik bij de eerste foto miste. Iets van een dreiging buiten. Van waarom het nodig is om naar de toren te rennen als je leven je lief is. Het is geen toren, zoals die in de tijd van de Bijbel werden gebouwd. En zulke torens bieden in een oorlog vandaag de dag ook geen echte veiligheid meer. Maar deze foto maakt wel heel erg duidelijk welk beeld er in de Spreuken wordt opgeroepen. Een sterke toren biedt veiligheid. En dat heb je soms nodig. Of misschien wel altijd.

Schuilplaats gezocht.

Dat vind ik wel passend bij oudjaarsdag. Op allerlei manieren zijn we in de afgelopen dagen bepaald bij wat er in het afgelopen jaar allemaal is gebeurd. Jaaroverzichten laten de drama's nog een keer zien van de aanslagen in Brussel, Istanbul, Nice en Berlijn. De verwarring door de Brexit en het Oekraïnereferendum. De mislukte coup in Turkije, de vernietiging van Aleppo, de zware aarbeving in Italië, de boosheid in Moskou.

Natuurlijk staat er ook positieve gebeurtenissen tegenover. In de jaaroverzichten blijft dat overigens meestal beperkt tot sportieve successen. Maar wie in de wereld rondkijkt, die ziet dat veiligheid en vrede onder druk staan. Dat kan je onzeker maken, of bezorgd, of pessimistisch. Vroeg of laat krijgen wij ermee te maken. De wereld is donker.

Schuilplaats gezocht.

Er is in het oudjaarsdag-gevoel ook een persoonlijke kant. Voor veel mensen heeft het een wat weemoedige sfeer.

Door verdriet en verlies in het afgelopen jaar. Afscheid genomen, eenzaamheid gevoeld. Door schade die je hebt opgelopen. Beschadigd door woorden, weggezet door mensen. Door onvervulde verlangens, gemiste kansen, verkeerde woorden en foute daden. Je kunt er flink last van hebben. Vooral omdat we we juist vandaag beseffen dat de tijd doortikt, dat er weer een jaar voorbij is, en dat we daar geen invloed op hebben. Dat geeft een gevoel van kleinheid, onmacht en onveiligheid. Sommige mensen hebben zo'n gevoel voortdurend. Anderen alleen af en toe een vleugje.

Schuilplaats gezocht.

God is een schuilplaats. Zo staat het in de Bijbel. Dat zal je niet verbazen, denk ik. Maar hoe leer ik werkelijk bij Hem te schuilen? Hoe ervaar ik de veiligheid en ontvang ik het vertrouwen die mij bij God worden beloofd? in mijn eigen hart? En in deze wereld? Daarover wil ik het hebben bij de afsluiting van het jaar 2016.

#3

Ik laat nog een derde foto zien.

Dat je bij deze torens veilig bent, kun je je wel voorstellen.

Tenminste in de tijd dat kastelen en burchten nog veiligheid boden.

In de bijbelse tijd werden ook torens gebouwd. Andere torens dan op deze foto. Maar het principe is gelijk.

De versterkte steden hebben muren met torens. Daar komt de vijand! Mensen uit de omgeving stromen de stad binnen. Bruggen worden opgehaald, poorten gesloten. Wachters met scherpe ogen staan boven op de torens en geven de bewegingen van de vijand door. Onbereikbaar voor de pijlen en speren. Boogschutters met vaste hand staan tussen de kantelen. Ze bestoken de vijand van bovenaf. De burgers gaan zuinig om met hun voorraden. Zo houden ze het wel vol. En de vijand druipt af. Op zoek naar snellere buit.

Ook op het platteland staan torens. Meestal op een heuvel. Soms midden in het dorp. Hoor! De bazuin klinkt van een heuvel in de verte. En het signaal wordt beantwoord door een bazuin dichterbij. En even later klinkt het nog een keer, een heuvel verderop. De mensen op het veld laten hun boel achter en vluchten naar de toren. De gezinnen verlaten hun huizen. Ouderen en kinderen worden meegesleept. Er komen rovers aan! Naar de toren! De benden plunderen de huizen op zoek naar verborgen schatten, ze verwoesten een deel van de oogst. Maar ze trekken weer verder. De bewoners zijn buiten hun bereik. Veilig in de toren. Ze hebben misschien veel verloren. Maar het leven behouden.

De naam van de HEER is een sterke toren,
de rechtvaardige snelt erheen, en is veilig.

**

Nee, niet bezit en rijkdom geven zekerheid. Dat is de tegenstelling die in Spreuken wordt gemaakt. 'Een rijkard denkt dat zijn bezit een vesting is en waant zich veilig achter zijn rijkdom.' Hij kan ook veel. Als hij iets nodig heeft, kan hij het kopen. Wordt hij ziek, kan hij de beste specialisten en duurste behandelingen betalen. Is zijn huis beschadigd, kan hij de beste aannemer inhuren. Wordt hij bedreigd, kan hij beveiliging regelen. Krijgt hij een aanklacht, kan hij een beroemde advocaat nemen. Wil hij de regels veranderen, kan hij met de minister bellen. Een crisis raakt hem niet, beperkingen heeft hij niet, eenzaam hoeft hij niet te zijn. Het is dus een goed idee om je druk te maken over geld en goed. Is rijkdom niet een sterke toren? Tot ook jouw leven eindigt en ook jij zonder al je bezit voor de Rechter komt te staan. Je toren blijkt een luchtkasteel.

Wat een rijk mens in zijn bezit denkt te vinden, dat ontvangt een rechtvaardig mens in zijn God. En nog veel meer. De naam van de HEER is een sterke toren.

Ook van je eigen naam kun je een sterke toren maken. Dat is de tweede tegenstelling die in Spreuken wordt gemaakt. Heb je een goede naam, dan word je eerder geloofd dan degenen die over je klagen of roddelen. Heb jij krediet bij de mensen, dan kun je veel maken zonder dat mensen zich van je afkeren. Vertrouwt men je, dan zal men je helpen en zit je nooit alleen. Kom je betrouwbaar over, dan zal men je veel toevertrouwen, tot

persoonlijke geheimen en geld toe. Het is dus een goed idee om je druk te maken over je reputatie. Is een goede naam niet een sterke toren? Tot ook jij blijkt een zondaar te zijn en al je verhalen doorgeprikt worden. Je toren blijkt een luchtkasteel.

Wat een goed mens in zijn naam denkt te organiseren, dat krijgt een rechtvaardig mens in zijn God. En nog veel meer. De naam van de HEER is een sterke toren.

In de omgeving van de torenspreuk komen we niet alleen geslaagde mensen tegen. We ontmoeten ook mensen die het niet redden. De luie mens, met een slechte werkhouding, die zichzelf te gronde richt. De dwaze mens, die niet luistert maar wel overal een mening over geeft en zo zichzelf belachelijk maakt. De zielige mens, die geen wilskracht meer opbrengt en niet meer overeind geholpen wil worden. Geknakte mensen, met mislukte levens, die ook gewezen worden op de sterke toren.

Wat een geknakt mens niet vindt in zichzelf of in de samenleving, dat krijgt een rechtvaardig mens in zijn God. En nog veel meer. De naam van de HEER is een sterke toren.

**

De naam van de HEER is een sterke toren,
de rechtvaardige snelt erheen, en is veilig.

Maar waar hebben we het nu over? En hoe werkt het? Hoe vinden we veiligheid en rust in ons leven? Hoe vinden we vertrouwen en kracht in deze wereld? Bij het sluiten van 2016? Waar is die sterke toren en hoe komen we in die sterke toren?

Wil je dat? Voor vandaag en morgen? Voor het afgelopen jaar en het nieuwe jaar? Veiligheid en rust in je leven? Vertrouwen en kracht in deze wereld? En uitzicht op de toekomst? Dat is die sterke toren! De toren die je niet vindt als je die buiten God zoekt. De schuilplaats die je niet krijgt als God die niet biedt.

Als je die sterke toren wilt binnengaan, heb ik drie vragen voor je.

1. Ken jij de naam van de Heer?
2. Ben jij zo'n rechtvaardig mens?
3. Hoe ren jij naar de toren?

** ken je de naam van de Heer?

De naam van de Heer. Het is de enige keer dat in het Spreukenboek 'de naam van de Heer' als uitdrukking voor komt. Dat is natuurlijk de Heer zelf. Maar dan wel vanuit een bepaald gezichtspunt. De naam van de Heer, dat is zijn karakter. Zijn bijzondere eigenschappen waarmee Hij naam gemaakt heeft onder de mensen. Zoals wij hem kennen en waarom wij zijn naam noemen. Laat ik zeven bekende karaktertrekken van onze God noemen, maar er zijn er nog veel meer: zijn wijsheid, zijn heiligheid, zijn genade, zijn rechtvaardigheid, zijn kracht, zijn eeuwigheid en zijn trouw.

Zeven kwaliteiten van de Almachtige. Ik zeg het met eerbied. Want hoe zou ik de Eeuwige beschrijven of doorgronden? Hoe zou ik bepalen wie Hij is en hoe Hij is? En hoe zou ik

die prachtige eigenschappen stuk voor stuk doorgronden? Gods naam komt van de andere kant. In het Spreukenboek gaat het vaak om alledaagse situaties en algemeen menselijke ervaring. Maar niet zonder God te noemen. En op te roepen tot een leven met respect voor God. Ook 'gewone wijsheid' ligt niet voor de hand. God verbindt er zijn naam aan. De naam die alles in ander licht zet. Als zijn naam klinkt, verandert het leven.

Wij geven God geen naam, Hij maakt zelf naam. En daarom kan ik over Hem spreken. En moet ik over Hem spreken. Omdat Hij zichzelf zo aan ons bekend heeft gemaakt. En omdat we hem in Jezus Christus zo hebben leren kennen. Hij heeft ons God leren zien. En dan maakt het niet meer uit of je de Vader uitspreekt, of de naam van Jezus op de lippen neemt. Dan maakt het niet uit, of je Hem in een massale lofzang hulde brengt, of in je eentje met een onhoorbare zucht tot Hem roept. Je kent zijn naam om die te gebruiken. Om Hem aan te roepen, te danken, te bidden en te eren.

Ik noemde zeven eigenschappen. Zodat je beseft dat de naam van de Heer in alle omstandigheden beschikbaar is. Ook bij alles wat je in 2016 hebt meegemaakt. Probeer je een lijn te vinden in je ervaringen, Heer, geef mij uw wijsheid. Ben je in het afgelopen jaar te vaak gezwicht voor je begeerten en de verleidingen om je heen, Heer, spoor mij aan met uw heiligheid. Heb je last van wat je een ander hebt aangedaan, Heer, zie mij aan in uw genade. Heb je last van wat een ander jou heeft aangedaan, Heer, laat uw rechtvaardigheid regeren! Mis je de moed om door te gaan, Heer, vul mij met uw kracht. Kamp je met verlies en rouw, Heer, ik zoek troost in uw eeuwigheid. Ben je jezelf flink tegengevallen, Heer, bewijs mij uw trouw.

Ken je de naam van de Heer? Niet alleen als theorie, maar ook in praktijk en ervaring? Proef je de geborgenheid, de bevrijding en het inzicht die in de naam van de Heer besloten liggen? Dan ken je Hem in Jezus Christus. Zo heeft de naam van de Heer verlossende kracht. Zo is de naam van de Heer een sterke toren, midden in het alledaagse leven.

** ben jij zo'n rechtvaardig mens?

Ken jij de naam van de Heer? Dat is de eerste vraag. Je doet er goed aan om de Heer steeds meer te leren kennen. En zijn naam steeds meer te gebruiken. Zodat die toren sterk wordt in je leven.

De tweede vraag is: ben jij zo'n rechtvaardig mens? Immers, de rechtvaardige is degene die naar de toren rent. Wie is dat? Ben jij dat?

In het spreukenboek komt de rechtvaardige vaak voor. Meestal in tegenstelling tot de goddeloze of tot de dwaas. Dat zou de indruk kunnen wekken, dat er een duidelijke scheidslijn loopt. Tussen de mensen die het goed doen en de mensen die het niet goed doen. Zeker waar aan het leven van de rechtvaardige vaak complimenten en successen verbonden worden: zijn dat de mensen die het voor elkaar hebben? Maar ik dan, die zo vaak nederlagen lijdt in mijn strijd om te geloven? Ik, die zo vaak het gevoel heb dat God er niet is? Ik, die zo vaak de plank missla? En tekort schiet in mijn dienst aan de Heer? Ik dan, die zoveel tegenslagen meemaak en zo weinig voor elkaar krijgt?

Nee, de rechtvaardige is niet iemand die al 'binnen' is. Die hoog en droog zit in de toren. In het beeld van Spreuken is de rechtvaardige immers degene die rent voor zijn leven. En er is meer te zeggen vanuit de verzen er omheen. De rechtvaardige bevindt zich hier in boeiende gezelschap van de luie mens, de rijkaard, de arrogante bal, de loze prater en degene die zich als slachtoffer opstelt.

Maar wie zou zichzelf ooit zo noemen? Heb je ooit iemand gesproken die zichzelf een lui mens noemde? Of een rijkaard? Dat is altijd het oordeel van een ander. Jij vindt iemand arrogant. Of een dwaze prater. Jij hebt het gevoel dat iemand in de slachtofferrol blijft hangen. En met alle liefde en tact die je hebt, probeer je iemand een spiegel voor te houden. Zodat iemand een rechtvaardige wordt. Iemand die alle zijn wijsheid en kracht verwacht van de Heer alleen. En die daardoor verandert. Dat maakt een mens tot een rechtvaarige. Als je vertrouwen stelt op Jezus Christus. Dan is zijn oordeel: 'Vader, deze man is niet perfect. Deze vrouw is niet volmaakt. Ze zijn bevlekt met zonden. Ze hebben hun gebreken en trappen steeds weer in hun valkuilen. Maar ze weten het en erkennen het. Ze roepen mijn naam met hun tekorten en moeiten. En ze komen steeds weer als ik ze roep. Vader, neem hen aan. Zullen wij deze man, deze vrouw vullen met onze Geest? Deze mens is een rechtvaardige'. De rechtvaardige snelt naar de toren. Ik kan het iets bijdraaien: Ieder die naar de toren rent, laat daarmee zien een rechtvaardige te zijn.

** hoe ren jij naar de toren?

Ik had je drie vragen gesteld. Ken jij de naam van de Heer? In zijn verlossende en aanwezige kracht? Ben jij zo'n rechtvaardig mens? Iemand die naar Jezus Christus vlucht? En de derde vraag is: Hoe ren jij naar de toren?

Want dat is bijzonder aan het beeld van deze spreuk. De rechtvaardige snelt naar de toren. Dat is kenmerkend voor een mens die met God leeft. Het zoeken van Jezus Christus is geen langzaam proces in de luwte van je leven. Het is letterlijk rennen voor je leven. Christen zijn is geen gearriveerde status. Het is je steeds weer haasten naar je schuilplaats. Een doorgaande beweging. Om het heel beknopt te zeggen: De Heer is je toe-vlucht, als je naar Hem toe vlucht. Het wisselende leven vraagt voortdurend om de beweging naar de toren toe, om het aanroepen van de naam van de Heer. Dag in dag uit. Elke keer weer naar die toren toe. En gelukkig hoef je daar geen kilometers voor te rennen. Want Hij is dichtbij. Heb jij meer dan een seconde om zijn naam te noemen?

Hoe ren jij naar de toren? Neem je eerst de tijd om je grondig voor te bereiden? Probeer je eerst de lopende zaken af te werken, de goede reiskleding te vinden en de verschillende routes te bestuderen? Denk je dat je eerst een rendiploma moet halen? Sorry, dan ben je te laat. Als een groep duiven wordt aangevallen door een havik, blijven ze niet zitten, maar vliegen ze onmiddellijk op om bijtijds de duiventil te bereiken. Ren naar de toren! Schuil bij Jezus Christus. Zoals je nu bent. Je hoeft niet eerst alles grondig overdacht te hebben. Niet eerst een geloofsexamen af te leggen. Niet eerst de juiste houding en levensstijl voor elkaar te krijgen. Wacht niet tot je oud genoeg bent in je eigen ogen. Of tot je het goede gevoel erbij hebt. Of tot je eerst dit feest hebt gevierd en die opleiding hebt afgerond. De wereld is bedreigend. Je leven staat onder druk. Zonde en duivel vallen je aan en zijn uit op je dood. Ga en blijf gaan! Naar de toren! Naar je Heer. Als je leven je lief is.

Hoe ren jij naar de toren? Probeer je zoveel mogelijk bagage mee te nemen? Al die kostbare spullen? Die dingen die voor jou een grote emotionele waarde hebben? Ja, heb je alles? Of moeten we nog even een karretje regelen? Sorry, dat ga je niet redden. De kat die door een hond wordt aangevallen, laat zijn prooi vallen om sneller weg te komen. Ren naar de toren. Schuil bij Jezus Christus. En laat al je lasten vallen. Sleep je goede werken niet mee. Laat ook je zonden achter je. Leg je eigenwijsheid af, en ook je zorgen. Laat twijfel je niet verlammen. Sta niet toe dat aarzelingen je bij de Heer vandaan houden. Je hoeft niet alles te weten. Laat het los. Help een ander om het uit handen te geven. En neem elkaar mee. Er is maar één naam tot behoud. Of ken je de dreiging niet? Ben je niet bang voor de vijand, voor gevangenschap en dood? Zoek dan het leven. Vlucht in de geborgenheid van Jezus Christus. In je bidden. In je zingen en lezen. In je spreken en handelen. Waar je steeds weer moet loslaten om vast te grijpen.

** en is veilig

Zoek je een schuilplaats in deze wereld?
In je kleinheid omdat de wereld steeds doorgaat?
In je onmacht tegen het kwaad en het geweld?
In je schuld vanwege je fouten en tekorten?
In je verdriet vanwege wat je moet missen?
In de kwetsbaarheid van een klok die doortikt?

Zoek het niet in je bezit. Zoek het niet in je kracht. Zoek het niet in de mensen. Maar zoek het in de naam van de Heer. Dat is de sterke toren, die veiligheid biedt. Een schuilplaats waar redding en liefde worden gevonden. Een oase waar het leven open gaat.

1. Ken jij de naam van de Heer? In zijn verlossende kracht, in alle situaties van het leven?
2. Ben jij zo'n rechtvaardig mens? Iemand die steeds weer bij Jezus Christus schuilt?
3. Hoe ren jij naar de toren? Als iemand die het verschil tussen dood of leven beseft?

Zo'n laatste dag van het jaar passeert er van alles. We zoeken elkaar op. Om gezelligheid en geborgenheid te vinden. Om samen de drempel te nemen. Ieder met eigen ervaringen en herinneringen. Met dankbaarheid en met verdriet. In een wereld waarin van alles gebeurt.

We zoeken elkaar op in de kerk. In de naam van de Heer. Want de naam van de Heer is een sterke toren. Midden in het leven. In die toren ben je veilig voor aanvallen. Vanuit die toren vind je moed en kracht om weer verder te gaan.

Geprezen zij de Heer, die zijn naam ons heeft gegeven. Om Hem erbij te kunnen roepen. Om bij Hem te schuilen. Om met Hem te leven. Alle dagen, alle jaren die Hij ons geeft. En nog veel langer.

Amen